

KUNST ONDER EEN CHEMISCH VERGROOTGLAS

Een relaas van een boeiend symposium over de bijdrage van chemisch onderzoek aan de kunst.

PAUL BALDUCK

Op vrijdag 8 november werden 99 deelnemers verwelkomd in het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) te Brussel voor een reis doorheen de analyse, restauratie en conservatie van kunstvoorwerpen vroeger en nu. Het symposium was tot stand gebracht door de sectie Historiek van de Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging, de Chemie Historische Groep van de Koninklijke Nederlandse Chemische Vereniging en het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium.

CONSERVATIE

Het werd een verrassend treffen van scheikundigen met belangstelling voor geschiedenis en mensen uit de kunstwereld. Er waren ook veel studenten in restauratie van roerend erfgoed aanwezig. Plaats van samenkomst was het mooie geklasseerde gebouw van het KIK te Brussel met zijn uitstekende faciliteiten, dat werd voorgesteld door haar directeur Christina Ceulemans.

De rijk geïllustreerde presentaties gegeven door bevlogen sprekers lieten een grote indruk na.

Hilde De Clercq van het KIK opende het symposium met haar verhaal over de tendensen in het onderzoek naar meer niet-invasieve en niet-destructieve me-

thoden, liefst helemaal zonder monstername. Haar collega H  l  ne Dubois verhaalde daarna over de studie naar vroegere verfstalen, genomen tijdens de restauratie van het Lam Gods in 1950, die nu meer inzicht verschaft in de schildertechnieken van die tijd en de degradatieprocessen.

Nieuwe analysemethoden vergroten onze kennis van pigment- en inksamenstelling, zo stelden Lieve Watteeuw (KU Leuven) en Marina Van Bos (KIK), en daarmee kunnen

Onderzoek gebeurt het liefst zonder monstername

we de conservatie van middeleeuwse manuscripten en miniaturen verbeteren. Als voorbeeld gaven zij de restauratie van de uitzonderlijk rijk geïllustreerde "Bijbel van Anjou" en andere topstukken. Jaap Boon van het onderzoeksinstituut AMOLF uit Nederland gaf inzicht in nieuwe technieken in fysica en chemie, zoals synchrotrons, die hun bijdrage leveren om afbraakprocessen in schilderwerken en andere kunstwerken te bestuderen.

De sprekers

raakten zelf zo betrokken dat het voorziene vragenkwartiertje naar de namiddag verschoven werd. Na een smakelijke catering nam Geert Vanpaemel (KU Leuven) het woord en kwam de moeizame verovering van de kunstwereld door de chemie tijdens de vorige eeuw aan bod. Vervolgens vertelde Maarten van Bommel van de Rijksdienst voor het cultureel erfgoed uit Nederland dat in de loop der tijden de aanmaak en het gebruik van kleurstoffen grondige wijzigingen heeft ondergaan. Analytisch onderzoek geeft ook hier waardevolle informatie over historische receptuur en verouderingsverschijnselen, aldus Van Bommel.

René Van Grieken van de Universiteit Antwerpen ging tot slot in op de luchtanalyse in musea die aan de basis ligt van adviezen voor conservatie van gebouwen en topstukken. Een bezoek aan de drie laboratoria (steen, verfstalen en C14-datering) met deskundige commentaar van de medewerkers sloot deze uiterst leerrijke dag af.

Colofon

WWW.KVCV.BE

KVCV
Lange Nieuwstraat 21-23, 2000 Antwerpen
tel: +32 479 60 12 32, info@kvcv.be, www.kvcv.be

Redactie KVCV-pagina's:

An Mammolito en Christophe De Bie.
De KVCV-redactie kan gecontacteerd worden op memo@kvcv.be.

Aankondigingen van activiteiten, doctoraten, e.d. dienen uiterlijk begin van de maand gestuurd te worden aan het KVCV-secretariaat t.a.v. mevr. A. Mammolito, via e-mail: info@kvcv.be of per post: Lange Nieuwstraat 21-23, 2000 Antwerpen.

De artikels verschijnen onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

KVCV-bestuur

Algemeen Voorzitter: Christophe De Bie
(voorzitter@kvcv.be),
Secretaris-Generaal: Christopher De Dobbelaere
(secretaris@kvcv.be),
Penningmeester-Generaal: Etienne Jooken
(etienne.jooken@khbo.be),
Raadsleden:
Alain Collas, Iris Cornet en Rudolf Vanheertum.

KVCV-lidgelden:

   45,- Gewone leden
   10,- Studenten (mits inschrijving via de contactpersoon op de universiteit/hogeschool), huisgenoten
   12,- Scholen (de school ontvangt drie exemplaren van Mens & Molecule. Alle leerkrachten hebben toegang tot de activiteiten aan ledentarif).

U kunt uw lidmaatschap aanvragen via www.kvcv.be en vervolgens het lidgeld storten op rekening BE04 4310 6848 8131 van KVCV vzw.
U ontvangt uw lidkaart en een factuur na storting van het verschuldigde bedrag. Alle bedragen zijn inclusief btw.
Om de administratie rond het verlengen van het lidmaatschap te vereenvoudigen kunnen gewone leden hun bijdrage storten via domiciliëring. In dat geval geldt een eenmalige korting van    10,- wat het lidgeld eenmalig op    35,- brengt. De modaliteiten voor domiciliëring zijn te vinden via www.kvcv.be

KVCV wordt gesteund door:

Gouden KVCV-lidmaatschap: BASF Antwerpen, Messer Belgium, Sumitomo Chemical Europe

Zilveren KVCV-lidmaatschap:
Bruker Belgium, ExxonMobil Chemical Europe, Janssen Pharmaceutica, Tessenderlo Chemie, UDIAS

Bronzen KVCV-lidmaatschap:
Agilent Technologies, Alltech Associates, Bayer Antwerpen, DSM, Evonik Degussa Antwerpen, Interscience Belgium, Lanxess Rubber, Monsanto Europe, Optimus Instruments, Tiense Suikerraffinaderij, Umicore.

